ÄSF-Nytt

Våren 2018 Årgång 30
Medlemsblad för Ängelholms Släktforskare

Vi är en förening för dig som är intresserad av släktforskning

Spöken, punsch och snus

sid 4

Om en av mina mystiska förfäder

sid 8

Styrelsen

Ordförande Nils-Olov Freij
Tfn 0431-18012, 070-6786997
e-post: olov.freij@gmail.com

Vice ordför. Bengt Möller
Tf 070-95737948
e-post: bengt.e.t.moller@gmail.com

Kassör Karina Olin
Tfn: 0431-410295
e-post: karina48.ae@gmail.com

Sekreterare Ilse Cort Wahlroos
Tfn: 0733-254481
e-post: ilse.wahlroos@telia.com

Vice sekreterare Gunnar Jakobsson
e-post: gunnar-jakobsson@ektv.nu

IT-ansvarig
Thomas Brorsson
Tfn 0431-20191
e-post: brorsson.thomas1@gmail.com

Webmaster Per Ekelund
Tfn: 0706-293551
e-post: per.g.ekelund@gmail.com

Valberedningen:
Ewa B. Andersson
Lennart Holmberg

Besöksadress: Planteringsvägen 7 B
262 52 Ängelholm.
Postadress: c/o Karina Olin
Sockerbruksgatan 12 B, 262 64 Ängelholm.
E-post: engelholm.genealogi@gmail.com
Hemsida: www.engelholm-släkt.se
Bankgiro: 5571-9504
Orgnr: 839400-8612
Medlemsavgift 175,00 kr/år

Redaktör ÄSF-nytt:
Ewa B. Andersson
Tfn 0431-434120
e-post: ewa.banders@outlook.com
Tore Månsson
Tfn: 0431-14197
e-post torevam@hotmail.com

ÄNGELHOLMS SLÄKTFORSKARE

Innehåll

Föreningsinformation	sid 2
Ordföranden har ordet	sid 3
Spöken, punsch och snus	sid 4
ArkivDigital info	sid 6
Om en av mina mystiska förfäder	sid 8

Ängelholms Släktforskare Grundades 1988 för att främja släkt- och folklivsforskning med omnejd.

Föreningen har egen lokal för arkiv, bibliotek med utlåning, studieverksamhet, datasökning, tillgång till andra medlemsblad m.m.

2015 ändrades namnet till Ängelholms Släktforskare

Ordföranden har ordet

Sitter och tittar i facebook bland alla insända frågor om släktforskning. De flesta frågorna handlar om att läsa gammal text som många tycker är svårt. Andra har problem med hur man ska komma vidare i sin forskning.
Vi kan hjälpa er i nybörjarkurser, kurser i paleografi (läsning och tolkning av handskrifter), registerprogram, påbyggnadskurs och ett antal ”hjälpas åt” cirklar.
Det bästa sättet att komma igång med sin forskning är att gå en nybörjarkurs. När man förstår hur man ska gå till väga och varför man ibland måste söka sida upp och ner i de digitala arkiven blir forskningen både intressant och rolig.
”Hjälpas åt” cirklar (fortsättningskurser) är en social samvaro vid vår släktforskning. Vi berättar för de andra deltagarna om problem som vi stött på och hur vi löst dem eller så diskuterar vi olösta problem och kanske någon annan i gruppen har lösningen.
Vi kan fördjupa oss i olika teman eller så bestämmer gruppen vad träffarna ska innehålla.
Vid våra öppna husdagar kan du få råd eller kanske till och med få lösningen på något du kört fast i. Dessutom kan du få en trevlig pratstund över en kopp kaffe.
Vi har bra teknisk utrustning med många hjälpprogram som kompletterar vårt abonnemang hos Arkiv Digital. I vårt bibliotek finns dessutom både böcker och olika skrifter som kan studeras på plats eller lånas.
Vi har också haft två utflykter under året, en till Ljungbyhed och en till Halmstad.
Ett tack till alla medlemmar i föreningen för det gångna året och ett extra stort TACK till de som ställer upp för att verksamheten har fungerat så bra.
Jag önskar nu alla sköna helger och väl mött till våren 2018

Nils-Olov

Öppet Hus

Torsdagar varannan vecka med början den 25 januari kl. 13.00-17.00

Ängelholms Släktforskare anordnar i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan Öppet Hus för alla intresserade av släktforskning. Kom till Planteringsvägen 7 B (i källaren) och sök dina rötter. På plats finns minst två erfarna forskare som hjälper Dig och även naturligtvis fika till självkostnadspris.

Välkommen

Vårt kursutbud Våren 2018

Föreningen erbjuder följande kurser:

Nybörjarkurser
Fortsättningskurser
Paleografikurser
Disgen 2016
Temakurser

All information hittar ni på vår hemsida under KURSER.
Hemsidan: www.engelholm-släkt.se

Spöken, punsch och snus

Det okända har alltid varit lockande; på ett eller annat sätt. Vålnader kunde visa sig, lite här och var. Ett Zorromärke målades på hus och lagårdsdörrar, saxar lades under barnaföderskors sängar. Det hör gångna tider till – tror vi. ”Det okända”, ”När andarna vaknar” och en Prinsessa som kan tala med änglar hör till nutidens mystiska värld och många lyssnar. Finns det oknytt, gengångare och spöken?

Som barn trodde jag på det och den som förde mig in i denna värld var en avhållen och ömt älskad farmor. Hon bodde hos oss i många år och blev även farmor för flera av mina barndomskamrater. Jag kan inte räkna dem alla, gångerna, då vi knackade på hennes dörr och bad henne att berätta om då.....för många år sedan då hon var barn och ung i Stockholm.

Det var något visst med Drottningholm och Lovö i hennes värld. Här ute bodde hennes morföräldrar. Morfadern var skomakarmästare och mormodern hjälpte till med att hålla linneförrådet på slottet i skick och ordning. Ibland fick farmor och lillasyster Selma följa med upp på slottet, spännande värre var det. ”Gå undan, maka på er barn ,” kunde mormor Karin ibland säga. ”Man hörde då ett frasande ljud,” berättade farmor,” det var Vita Frun, som vi mötte i trappan.”

”Om ni skulle se Vita Frun, får ni inte tala om det för någon,” förmanade Karin, ”för då blir ni sjuka och klena resten av era liv.” Jo, jo!!!

En dag hände det sig att Selma var uppe på slottet med mormor Karin. Farmor var ute på gårdsplanen och lekte, då lillasystern skrikande kom utrusande: ”Jag har sett Vita Frun, jag har sett Vita Frun!” ”Det skulle hon aldrig ha sagt, Men så var hon ju också klen och lite sjuklig i sitt liv: ”sa farmor.

Visst såg vi barn med andra ögon på moster Selma från Stockholm, inte såg hon så klen och erbarmlig ut och pigg som en nötkärna var hon, när hon kom ner till oss i Skåne på besök. För visso var hon inte riktigt lika handlingskraftig som farmor..... vi blev lite tvivlande.

Fantans Backe, det är något annat det. Över den backen var man tvungen att fara, när man skulle till staden eller annan ort för att köpa läder och material till hantverkarna på Drottningholm. Det kunde vara ett stort äventyr. Vid ett tillfälle hade man skickat en ung gesäll med häst och vagn för att köpa läder och skinn till sko - och sadelmakarna. ”Kom ihåg att Du måste passera Fantans Backe innan tolvslaget på natten,” förmanade man den unge mannen.

Ung och lite oerfarne, ensam i stån med buller och glam vem tänker då på klockan. Den tidens ”fik”var ju krogen och inte var den försedd med kaffe eller te, ej heller med varm choklad och vispad grädde.

Hemfärden blev äventyrlig. Till backen kom han ju inte i tid. Hästarna stannade, skrapade med hovarna och frustade. ”Fradgan stod kring mularna,” berättade farmor dramatiskt. ”Drängen piskade på och svor, men det skulle han inte ha gjort. För i samma ögonblick fick han sig en hurring så han flög av kuskbocken och ner i diket. När klockan var ett slutade hästarna frusta och då kunde han köra över backen och hem.” I allvarliga ordalag fick vi då veta att för många år sedan hade en ung flicka blivit stenad till döds i backen och begravd där. Eftersom hon inte kom i vigd jord, gick hon i- gen klockan 12 på natten. Vi led med den unga kvinnan och tyckte förfärligt synd om henne.

Vällingklockan på Drottningholm ringde dagligen. Den sjöng sa farmor.....”Blå välling, surströmming bälghundar slink in. Släng yxan i

backen, sätt mössan på nacken och spring”

Barndomsåren försvann, sommarloven på Drottningholm blev ljusa minnen och en ny period trädde in i farmors liv. Snabb i huvudräkning var hon och hon arbetade som kassörska på varuhuset Paul U Bergström i Stockholm. Mörk och brunögd; vacker som en dag saknade hon inte uppvaktning, kunde vi barn förstå.

Husets unge son vilade gärna ögonen lilla fröken Sandberg. Det ledde till många muntra upplevelser i det unga Stockholm.

Hon berättade om glada slädfärder ut till Djurgårdsbrunns Värdshus, där det bjöds på mat och varm punsch och vi barn såg som i andanom fårskinnsfällar och stiliga hästar, bjällror, vackra unga kvinnor och beundrande kavaljerer. Tänk om vi kunde få vara med om dylikt.

Man motionerade även. Par om par gled man runt ute på isen till tonerna av Emil Waldteufels ”Skridskoåkarna”. Mässingsorkestern blåste på och man fördes lätt och behändigt runt av kavaljeren. Vi kunde se farmor i lång kjol och kappa, snirklade skridskor och små frökenhänder i muffen. Punschen väntade på värdshuset och slädens fårskinnsfällar värmde under hemresan.

Naturligtvis undrade vi barn varför det inte blev den unge mannen från huset Bergström. ”Jag upptäckte att han snusade och vem vill bli kysst av en karl som snusar.” Det förstås, men ändå. Vi tyckte det var vådligt synd att hon sa´ nej.

Kärleken är beständig. Det är bara föremålen som växlar, och en dag kom en ung norrman, född i Kristiania, i hennes väg. Han var verksam inom tobaksbranschen och varken snusade eller tuggade tobak. Rudolf Antonius hette han och blev så småningom vår farfar. Det blev lyckat, men tyvärr gick han ur tiden ett par år innan jag föddes. Honom känner jag bara genom farmors berättelser.

För det mesta var farmor glad och nöjd, kärleksfull och förlåtande, men en sak hade nog irriterat henne livet igenom alla förnamnen!!! Som första barn i familjen förväntades det att det skulle bli en son.
Besvikelsen var kanske inte stor men kännbar för fadern. Som en kompensation för besvikelsen skulle barnet ha den feminina versionen av hans **alla** förnamn. Vad tänkte vävaren från Norrköping på?

Modern Charlotta hade dock mål i munnen och lyckades bromsa maken framfart i frågan. ”Hon skall i alla fall heta Sigrid.... också.” Därvid blev det sa´ farmor Sigrid Adolfina Fredrika lättad över att ha sluppit Stephania. Hon var min vän och förtrogna. Många var upplevelserna med henne, pigg och glad med mycken humor och glada skratt. Aldrig hörde jag henne säga ett ont ord om någon. Jag blir varm, när jag tänker på henne och jag förstår att jag har haft en rik barndom och fina tonår i hennes sällskap.

Britt Paulsén

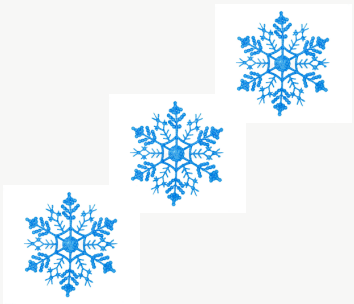
Vem var Fantan?
som Britt berättar om i artikeln här intill.

Det finns många olika berättelser om Fantan, i vissa är hon soldathustru, i andra hustru till en tattare eller lösdrivare och i några fall en romsk kvinna. Traditionen kring Fantans hög går tillbaka till 1300-talet. Enligt sägnen ska Fantan ha mördat sin man och därefter själv dött under det gatlopp som hon fick löpa som straff. Ordet Fant betydde lösdrivare och sådana sattes i häkte. Men man kunde slippa sitta i fängelse mot att man blev soldat. Det är troligt att Fant var en soldat som frigivits från fängelset.

(Källa Sveriges Hembygdsförbunds hemsida)
För den som är intresserad så finns mer att läsa om sägnen om Fantan på t.ex. Sveriges Hembygdsförbunds hemsida.
Hembygd.se/fornminnessallskap-pa-malaroarna/fantans-hog/

Redaktionen

Årsmöte 28 Februari 2018

S:t Mikael kyrka, Ängelholm
onsdagen 28 februari 2018 kl. 19.00
Adress: Ishallsvägen 10, Ängelholm
Välkomna

Vi vill gärna ha din berättelse, om t.ex. minnen från din barndom eller som farfar eller mormor berättade om hur det var förr.
Tankar runt ett fotografi eller ett brev.
Långt eller kort har ingen betydelse.

Bäst är att vi på redaktionen får det via e-post.

Sveriges dödbok 7 utkommer i en förhandsversion
Den innehåller:

Rättelser och kompletteringar till dödboken

för perioden 1901-2013.

Uppgifter för åren 2014-2016.

Även nyregistrerade uppgifter för perioden 1860-1900

Arbetet går vidare med en fullständig version

i november nästa år.

Vykort Lärkeröd, Tåssjö

Vykort Axtorp, Munka-Ljungby

Vykorten i denna tidning tillhör Ewa B. Andersson

Samlat register till bouppteckningar

Tidigare presenterade ArkivDigital Sveriges Befolkning 1950 och 1960, och även befolkningen från 1880-1920, Flygbilder, Porträttsamling och Födda, Vigda och Döda i Södermanland. Nu finns även ett rikstäckande register till Sveriges bouppteckningar. ArkivDigital har börjat med ett rikstäckande personregister för just bouppteckningar med direktlänk. Inte alla register är skannade, än så länge finns Gotland, Jönköpings, Kalmar, Kronobergs, Stockholms, Uppsala och Östergötlands län. Det går från den äldsta bevarade bouppteckning och vanligtvis fram till någon gång på andra halvan av 1800-talet. Jönköping går fram till 1960, som exempel.
Registret byggs ut successivt, ambitionen är att det ska omfatta hela Sverige.
För att kunna söka måste man använda webbversionen av ArkivDigitals programvara.

Det går att hämta på www.arkivdigital.se/online/installation

Om en av mina mystiska förfäder

Min mormors farfars äldsta dotter, Clara, Augusta, Louisa, föddes den 14 oktober 1840 i Magdeburg, Tyskland. Tillsammans med sina föräldrar flyttade hon till Köpenhamn, och familjen fick en lägenhet i ”Udenbys Vester nr. 3B, Vesterbro” (källa FT 1845).

Hennes far var Carl Bils som i bl.a. folketellingen, har titeln ”Magisk Konstnär” och ”Professor”, Clara och hennes föräldrar levde ett kringflackande liv. Carl och brodern Adolph uppträdde med magisk och magnetisk konster på varieteter i hela norden och mellan-europa. Under en resa norröver år 1857 gifte sig Clara i Akershus, Norge med den 20 år äldre Alexander Hartkopff.

Carl Dietrich Alexander Hartkopff föddes 1822 i Stockholm av tyske föräldrar. Fadern startade en sockerfabrik som tyvärr senare gick i konkurs. Hur Alexander kom på och kunnat samla ihop dåtidens största kringresande vaxkabinett och museum är svårt att förstå. På 1860 och 70 talen visade han ett hundratal, som det står i annonserna, dramatiske och anatomiska detaljer av djur och människor. På utställningar runt om i Norden, Tyskland och Frankrike visades dessa upp. Kanske fick han inspiration då han vid flera tillfällen deltog i diverse föreställningar tillsamman med Claras far. T.ex. d. 27.- 28 november 1859 i Nyköping, där man förevisade ett sällskap med Skotska klockspelare.

Här är ett exempel på en annons i Aftonbladet från den 1 februari 1864:

”Hartkopffs Vaxkabinett och Anatomiska Museum visas blott 14 dagar i Bergenstråhlska Huset.
Det Anatomiska Museet är öppet dagligen från förmiddag alla dagar utom tisdagar och fredagar ”endast för fullvuxna karlar”
OBS! ”Tisdag och fredag endast fullvuxna fruntimmer”.
Entré 1 Rdr Rmt.

Hartkopffs ”resemuseum” innehöll mest modeller och figurer av vax, och i motsats till många andra liknande museer före 1850, använde han inte levande djur. Detta kan dock ha ändrats med åren för senare omnämns ett större urval av entomologiska och ornitologiska exemplar.

I Hartkopffs Anatomiska Museum fanns bl.a. en vaxfigur som från den ena sidan visade ett perfekt ”look-a-like” av Pepita de Oliva, en berömd spansk danserska, och från den andra sidan visade ryggen på henne som avslöjade anatomin på det mänskliga nervsystemet och ryggraden. En del av museet visade också vaxfigurer som utövade sex och hade samlag.
Därav de ”delade visningsdagarna” mellan män och ”fruntimmer”

Den mest berömda utställningen blev MUSÉE HARTKOPFF i Paris 1865:

MUSÉE HARTKOPFF visades i Paris Passage de l’Opera på anmodan av Professor Schwartz, som hade haft Hartkopff som elev i Stockholm.
”Detta museum var bara öppet för män och hade bara en mindre likhet med de äldre vaxkabinetten, de var mera som moderna vetenskapliga utställningar. Där fanns

masker av svenske kungar samt av Voltaire, Schiller, Robespierre och Auerbach."
Musée Francais (i.e. Museum Hartkopff).
A Travelling Waxworks Wunderkammer including the 'Siamese Twins'
Chang & Eng Bunker, mummies, and the 'apewoman' Julia Pastrana and
her baby. (Citat från viaLibri)

visades de anatomiska vaxfigurerna i Davidssons Paviljong, Drottninggatan, Stockholm **med den traditionella annonsering "dagligen öppen från 10 fm. till kl. 9 em. Enbart tillåtet for män. 2½ månad senare ändras texten: "Fredag och tisdag bara för damer. De övriga dagarna enbart män."**

Utdrag ur bouppteckningen. (texten justerad för att bli mer lättläst)

"Vidare antecknades att dödsboet äger ett så kallat Anatomiskt Museum. Detta transporterades under juni månad 1875 från Lissabon till Rio Janero. Där förevisades det mot inträdesavgift. Sedan, efter någon tid, fördes Museet till Montevideo. Därifrån kom den 22 April ett

Pepita de Olivia

Jönköpings Hotells
mindre Salong
samt angränsande rum
förevisas dagligen,
endast en kort tid,
från kl. 10 f. m. till kl. 9 eftermiddagen
Hartkopff's
MUSEUM,
eljest permanent exponerad utställning i Paris, Passage de l'opera, boulevard des Italiens, nu på grund af krigsförhållande på resor.
Samlingen består af ungefär **2000 geologiska, etnologiska och anatomiska preparater. Samling af vaxaftryck af historiska personer. Gorillan eller skogsmenniskan. Patologiska preparater. Den spanska inqvisitionens tortyrinstrumenter, m. m.**
Entré: 1 riksdaler riksmynt.
Endast vuxna personer erhålla tillträde.

1837 installerade man i Tussaud museet, Baker Street, London, ett elektrisk urverk i några av vaxfigurerna. På så sätt kunde man visa hur figurerna andades. Man tror att Hartkopff hade det samma i några av sina i Paris.

Efter utställningen i Paris 1865, blev figurerna och andre utställningsföremål nerpackade i flera hundra lådor och transporterade till Stockholm. De visades på många olika platser i Norden. Bland annat under oktober 1873,

Hur det gick med Hartkopffs museum efter hans död, är mycket oklart. På några ställen nämns det att samlingen säljs ett flertal gånger och har skickats runt i världen. En tidning i Sacramento annonserar öppningen av museet 1880, men här är det troligen bara frågan om en del av utställningen.

I bouppteckningen från Frosta häradsrätt den 20. juli 1877 efter direktör Carl Dietrich Alexander Hartkopff, som dog den 26. april 1877, noteras:

telegram vari det stod att den som hade hand om Museet, svårt insjuknat.

Dödsboet har via brev försökt få veta hur det ligger till med museet och den som sköter det men har inte, trots att mer än 2 1/2 månad förflutit, fått något svar.
Då man alltså saknar underrättelse om Museets öde, och inte vet om dödsboet någonsin kan få tillbaka det, har dödsboet och förättningsmännen ansett att denna

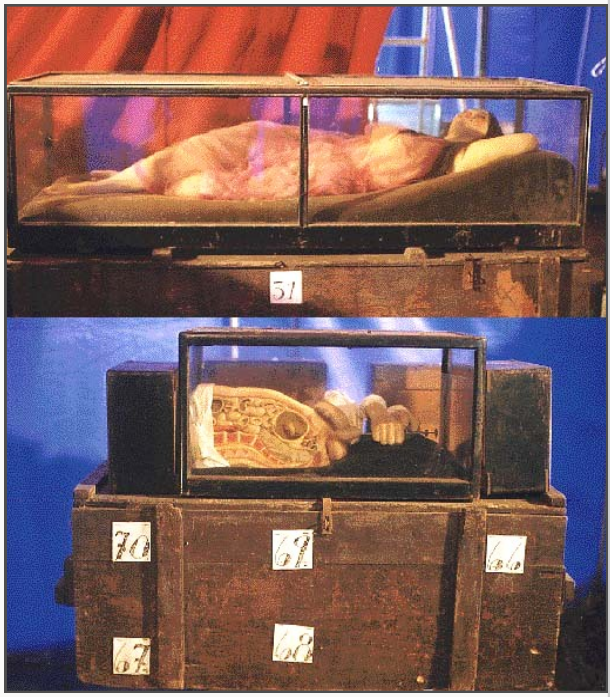
egendom för närvarande inte kan tagas upp som någon tillgång, En anteckning om detta förhållande är dock gjord.”

Chang och Eng Bunker

Det fanns många liknande museer runt om i Europa och även i Sverige, men vad som finns kvar av det ursprungliga vaxkabinettet vet man inte riktigt. En stor del av sakerna samlades och magasinerades av vaxkabinettsinnehavaren Thiodolf Lütze under åren 1895 – 1898.
Där låg de i stora trälårar i ca. 30 år.

Efter Thiodolf Lützes död sökte änkan upp teaterdirektör Edström vid Arena Teatern, endag 1963. Hon undrade om han hade något intresse av hennes mans samling av vaxfigurer och andre saker från artonhundratalet. De hade blivit nerpackade och liggande så seden 1946. Edström hade emellertid inte tid att ta hand om samlingen just då, men i oktober 1998 anskaffade Arena Teatern ett cirkustält i Gävle. I detta magasinerades alla trälådorna för att senare visas på Statens Historiske Museum i Stockholm med start i december månad 1998. Dagen innan Hartkopffs Vaxkabinett skulle flyttas blev det emellertid ett våldsamt snöoväder som stoppade all form för transport m.m. Tältet, med alla sakerna från vaxkabinettet, blev förstört av snömassorna. Man lyckas dock rädda det mesta av samlingen som transporteras till Stockholm. Som Edström skriver i sina noteringar:

Några av de vaxfigurer och lådor som de förvarades i.

”Vaxkabinettet är till största delen räddat och finns nu, med hermafroditer och allt, utställt på Statens Historiske Museum”.

Fritt översatt efter en artikel av min släkting i Danmark, John Bils. Tack till honom och till minmormors farfars äldsta dotter som gifte sig med en så spännande person.

Thomas Brorsson